

Alexei Marinat (24 mai 1924, Valea Hoțului, regiunea Odesa – 17 mai 2009, Chișinău), prozator, eseist și dramaturg român. Participant la cel de-Al Doilea Război Mondial, este arestat în 27 mai 1947 și condamnat la zece ani de detenție, petrecându-și următorii nouă ani într-un lagăr din Siberia. Eliberat pe 5 noiembrie 1955, va fi reabilitat de Tribunalul Militar din Odesa. Absolvent al Institutului Pedagogic „Ion Creangă” din Chișinău, în 1959, an în care debutează cu volumul de schițe și povestiri *Zărilor ne cheamă*. Publică mai multe volume de proză scurtă – *Venea un om pe drum de țară*, 1962; *Drob de sare*, 1968; *Vânturi albastre*, 1969; *De luni până sâmbătă*, 1970; *La doi pași de fericire*, 1989 –, impunându-se mai ales ca romancier: *Fata cu harțag*, 1962; *Urme pe prag*, 1966; *Mesagerii*, 1977; *Grădina dragostei*, 1980. Autor de comedii satirice: *Adio, Campanella*; *Oprîți planeta*; *Dragostea din mai*; *Curajul bărbaților*. Apreciat în mod deosebit pentru jurnalul său *Eu și lumea*, 1991, pe care-l ține din 1944 (în ediție definitivă, *Călătorii în jurul omului*, 2004). Laureat al Premiului Național în domeniul Literaturii și Artei din Republica Moldova (2000); Cavaler al Ordinului Republicii (1996); Ordinul național Steaua României în grad de Cavaler (2000).

Alexei
MARINAT

Prizonierul

Inedite

Proză scurtă

Ediție îngrijită de Andrei MARINAT

POLISALM

Editura Polissalm
Bd. Petru Zadnipru, nr. 15/2, of. 23, MD2044, mun. Chișinău
Email: polirom.md@gmail.com
Tipar: Bons Offices
Copyright © 2024, Andrei Marinat

Aprobat de Comisia de selecție pentru editarea cărții naționale și editat
cu contribuția Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții
Marinat, Alexei.

Prizonierul : Inedite : Proză scurtă / Alexei Marinat; ediție îngrijită de Andrei Marinat. –
[Chișinău]: Polissalm, 2024 (Bons Offices). – 186, [5] p.: fot.
Editat cu contribuția Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

ISBN 978-9975-3650-8-6.

821.135.1(478)-32

M 39

Prizonierul

După forțarea Dunării la Bratislava, ne-am mutat cu frontul pe teritoriul Austriei. De trei zile se duceau lupte pentru un castel ce se afla pe un dâmb înalt. Numele castelului nu-l mai țin minte, dar, în cazul de față, nici nu e nevoie.

La un moment dat, doi cercetași îl aduseră prizonier pe un ofițer german cu insigne de artilerist pe petlițe. Ofițerul, un băiat în jurul a douăzeci de ani, era frumos la chip și îmbrăcat în haine noi, turnate pe el, cu decorația „Crucea de Fier” la gât.

Castelul era încercuit din trei părți de trupele din brigada noastră de artilerie antitanc și cercetașii l-au capturat ca prin minune, anume din partea ce era apărată de nemți. Ofițerul german se ținea mândru și, mă rog, avea de ce.

— Cine ești dumneata? l-a întrebat locotenentul rus Rojkov, comandantul plutonului de cercetași.

— Leutnant von Neuerbach! a răspuns prompt și cu un fel de fală și semeție, fiindcă prefixul „von” indica apartenența la un neam generos de grofi sau conți.

Comandantul plutonului de cercetași Rojkov mă privi pe mine cu un fel de curiozitate și ironie, ca și cum eu i-aș fi dat gradul de locotenent acestui ofițer german. Cunoșteam puțin limba germană, o învățasem cinci ani în școala medie.

— Să-l trimitem prin escortă la comandamentul brigăzii, i-am propus comandantului de pluton.

— Să-l împușcăm! zise Rojkov.

— După legile internaționale nu avem dreptul să împușcăm prizonierii, mai ales că nu ne aflăm într-o situație excepțională, îi sugerasem lui Rojkov.

El se mai gândi o clipă, apoi zise:

— Atunci, să-l punem să facă dragoste cu iapa asta moartă... făcu Rojkov și râse. Alături, era răsturnată la pământ o iapă de la care aducea a duhoare de cadavru împuștit.

— Uite ce-i, domnule von Neuerbach sau cum ești acolo... trebuie să faci dragoste cu iapa asta și atunci îți dăm drumul. Altfel, te împușcăm!

I-am tradus neamțului cum am putut, dar, în sinea mea, mă îngrozisem, însă groaza asta îmi trecu repede, crezând că e o glumă a lui Rojkov.

— Întâi, o săruți în bot... îi explică Rojkov. Apoi – toate celelalte, o să vedem...

Leutnantul german – frumos ca bărbat, și cu o ținută impecabilă, om din neam nobil – se îngrozi de ceea ce auzise.

— Dar e rânjită și puturoasă... zise ofițerul german cu greață despre iapă.

— Așa e și războiul: rânjit și puturos! confirmă și locotenentul Rojkov.

— *Oh, mein Gott!* spuse cu lacrimi în ochi von Neuerbach. Dar Rojkov îl înțelese altfel.

— *Gut, gut!* zise Rojkov la cuvintele neamțului, care însemnau: „O, Doamne!”

Ofițerul german se iută spre mine ca la ultima salvare, dar eu nu puteam să-l ajut cu nimic, vorba ceea: la război ordinul se execută, nu se discută!...

— Fă ce ți se propune, domnule locotenent, îi spusei eu neamțului, altfel ai să fii împușcat pe loc. Dar, în cele din urmă, numai dumneata ai dreptul de a alege: moartea ori rușinea! i-am sugerat eu.

Familia scriitorului Alexei Marinat: frații, surorile, mama adoptivă Eudochia și Roman Marinat (tatăl), primar al raionului Valea Hoșului, arestat în 1944, condamnat la 15 ani pentru colaborarea cu administrația română. A stat într-un lagăr din Orientul Îndepărtat. Reabilitat după moartea lui Stalin. S-a întors acasă în 1955.

Locotenentul Rojkov scoase pistolul din toc. Neamțul își dădu bine seama ce-l așteaptă. Se duse în fața iepei ucise, se lăsă în genunchi și o pupă pe bot.

— Acum, ascultă aici, von Neuerbach! îi ordonă locotenentul Rojkov. Te dai la spatele iepei, îi ridici coada și o pupi sub coadă!

Toți care eram acolo, din plutonul de cercetași, râserăm, crezând că e o glumă a lui Rojkov. Dar, de fapt, el era cel mai mare în grad acolo, deci avea dreptul să comande ce-i trăsnea în cap.

— *Șnell, șnell*, că n-avem timp! îi ordonă Rojkov.

Luptele continuau, tunurile noastre băteau asupra unei baterii germane de antiaeriană, ce avea tragerea directă asupra infanteriei noastre, care nu putea să înainteze.

Locotenentul Rojkov trase un foc de pistol în sus și-l forță pe neamțul von Neuerbach să se lase în genunchi la coada iepei și să facă ce i se ordonase.

Apoi, locotenentul rus Rojkov îi spuse să plece la ai săi, cu medalia „Crucea de Fier” la gât...

— Să le spui la ai tăi de ce ți-am dat drumul! îi explică locotenentul Rojkov. Să-i transmiți și lui Hitler că o să pățească tot așa!

Toți am râs, l-am fluierat pe locotenentul german von Neuerbach. Dar el se ducea spre ai săi, tot uitându-se în urmă dacă nu încearcă rușii să tragă în el și, repede, dispăru după dâmbul ce mai aparținea nemților.

Mult timp mi-a stăruit în memorie acest caz, dar nu l-am folosit niciodată, nicăieri. Și iată că a venit vremea să-mi amintesc de el...

...Din copilărie cunosc orașul Odesa. Prima dată, m-a condus la tabăra de odihnă pentru copii „Artek” de la Luzanovka, de pe litoralul de est al orașului, subdirectorul școlii Vasile Matieș. Eram elev eminent și se dăduse un singur bilet pentru tot raionul Valea Hoțului. Era în anul 1936.

1944 год Рудковски
Села Чапаво;
Л-ин Ройков
Сит. Л-ин Ушерба
Л-ин Рудковски
Прз. Маринат

2/2

Alexei Marinat (primul din dreapta) și locotenentul Rojkov
din povestirea „Prizonierul” (primul din stânga). Anul 1944

Pentru prima dată când am văzut marea, încă de departe am rămas fascinat, captivat, dar nu fascinat și nici captivat, ci, pur și simplu, răpit de o altă lume, cucerit de o altă realitate, smuls din viața pe care o trăisem până atunci și mutat într-o altă lume, cu alte condiții, cu o altă mentalitate cu care o prieam.

Învățătorul meu, văzându-mă cum privesc marea, îmi spuse:

— Marea e o altă lume. Ea regenerează viața... dar uneori face din om sau erou, sau cadavru...

Acestea le țin bine minte. Pe urmă am fost la Odesa de mai multe ori, chiar în copilărie: aveam acolo o mătușă – sora mai mare a mamei – care locuia lângă piața „Alekseevsk”. Soțul ei era preot. Iar mătușa Maria avea mult umor și era de o rară bunătațe sufletească. La Odesa, după cum am mai spus, am fost de mai multe ori. De la gara noastră Mardari, de lângă Kotovskul din Ucraina, făceam patru ore cu trenul până la Odesa. Tot la Odesa am și fost judecat de către Tribunalul militar de interne, din care făceau parte trei persoane. La așa-zisul proces, care a durat 5 minute, am fost întrebat: dacă voi mai scrie așa ca în jurnalele intime „Eu și lumea”, la care am răspuns categoric: „Da!”. Soarta mi-a fost pecetluită pe loc: 10 ani de închisoare cu un regim din cele mai severe și 5 ani – lipsă totală de drepturi, de fapt, pentru toată viața! Dar asta nu m-a înspăimântat, tot așa cum nu m-aș teme să declar azi, în biserică, că nu cred în Dumnezeu. Cred într-o putere supranaturală, cosmică, cred în Isus Hristos, care a fost o persoană istorică și s-a ridicat pe cruce pentru izbăvirea omenirii de la sclavie și nedreptate. Și, prin asta, se înalță și mai mult în ochii mei.

Dar, stând la închisoarea din Odesa, mă pomenesc într-o zi cu un colet adus de mătușă-mea Maria. În colet erau și colaci. Și atunci mi-am dat seama că soțul ei, adică unchiul Avram, mai lucrează ca preot. Rozând din colac, mi-am zis:

„Se mai află în prizonierat unchiul meu Avram!”. Dar definiția că preotul, unchiul meu Avram, este prizonier a venit de mai demult, din timpul războiului, când, fiind odată în ospetie la noi, i se destăinuie tatălui meu, la un pahar de vin:

— Înțelegi, Romane, am umblat mult timp fugăr după revoluție, ba prin Kiev, ba prin Odesa... Știi că am fost ofițer în armata țaristă și n-am reușit să mă refugiez peste graniță, ba chiar nici n-am vrut. Și au pus mâna pe mine. Mi-au spus: „Ori te împușcăm, ori colaborezi cu noi!”. Și m-au făcut preot. Cunoșteam câte ceva din profesia asta, fiindcă tatăl meu a fost preot. Și mi-au impus să le scriu regulat despre toate spovedaniile care mi se făceau la biserică de către credincioși. Și o făceam, Romane, îți mărturisesc. „Ești un prizonier al nostru – mi-au declarat organele de securitate. Ori faci ce-ți spunem, ori te împușcăm. De fapt, demult trebuia să te împușcăm!”

— Toți am fost prizonieri ai unor circumstanțe, ai unor situații stupide în care am căzut... spuse și tata.

Eu ascultam destăinuirea unchiului meu Avram din altă cameră, prin ușa întredeschisă, și nu le prea înțelegeam pe toate. Abia acum, după război, stând în închisoarea din Odesa și rozând din colacul adus de mătușă-mea Maria, mi-am spus: „Uite-l pe prizonierul german locotenentul von Neuerbach!”. Era și unchiul Avram un bărbat frumos la chip, avea o ținută impecabilă și-i venea greu a dosi sau a-și camufla apartenența la casta ofițerilor ruși ai armatei țariste. Și a devenit prizonier al unei situații stupide, al unei circumstanțe care l-a îngenunchiat și l-a forțat să renunțe la firea omenească, la ceea ce-i normal și natural într-o societate cu univers uman, l-au pervertit și i-au mutilat sufletul... Doamne, cât de mult se asemana acum cu prizonierul german, locotenentul von Neuerbach!

...Acum, când văd că apare în biserică, cu lumânarea în mână și-și face semnul crucii, câte un fost membru al Comitetului central al comuniștilor din fostul PCUS, îmi zic: „Uite,

încă un prizonier, încă un ofițer Neuerbach!...”. Dar este și o diferență, fiindcă acești foști membri ai Comitetului central al PCUS fac dragoste cu iepe moarte nefiind amenințați cu moartea, ci fiind atrași de anumite circumstanțe, o fac benevol, din conjunctură, pentru a induce lumea în eroare, pentru a-și face carieră politică... ceea ce este mai dezgustător decât procedeul prizonierului von Neuerbach!

Trombonul

Era întuneric. Aproape două luni de zile nu poposise nici un nou raș pe cer și acum, când Ilie Cosor își îndeplinea un nou capitol din viața sa, s-a acoperit cerul, de cu seară, cu o plapumă soldățească neagră, parcă special să le dea oamenilor ocazia de a săvârși lucruri care se fac pe nevăzute. Ilie Cosor târâia în spate un trombon-bas de la Casa de cultură a satului.

În Casa de cultură nu mai rămăsese nimic, în afară de un trombon-bas, mare cât o căruță. Restul, adică toate celelalte instrumente muzicale le luaseră oamenii ceva mai înainte, tot în acea noapte – cine și ce a apucat. Colhozul taman cumpărase instrumente noi pentru o orchestră de fanfară și le închisese într-un cabinet. Dar acum ușa la cabinet nu mai era. Și ușa de la intrare în Casa de cultură a fost scoasă, și toate ferestrele.

Ilie Cosor zăbovi în seara aceea la un cumătru în satul vecin și, la întoarcere, îl întâlnește pe un alt cumătru, din satul său, care i-a și spus că se desființează colhozul și se împarte totul. Alergă la fermă, dar nu mai găsește nimic: toate vacile erau luate, „împărțite”: fiecare ce reușe să apuce. Pe urmă au venit alții și au scos ușile de la grajduri, ferestrele, porțile, foile de ardezie de pe acoperișuri, au scos ușile și ferestrele de la casa mulgătoarelor, au smuls și oglinda de pe perete, au demontat fabrica de pregătire a nutrețurilor – într-o noapte.

Ce-i drept îi drept că, înainte de asta, ziua, avusese loc adunarea colhoznicilor la care se adoptase hotărârea: colhozul să fie desființat. Și, în aceeași noapte, au făcut „Stalingrad” din

ferma colhozului. După asta, se apucară de Casa de cultură. Dar lui Ilie Cosor nu i-au lăsat nimic în afară de un trombon-bas, pe care, probabil, n-a vrut să-l ia nimeni. Dar Ilie își spuse că, dacă nu-l ia și pe ăsta, nu-i mai revine nimic din toată averea gospodăriei ăsteia mari, unde a lucrat toată viața ca muncitor de rând.

L-a scos cu greu, trombonul – nu știa de ce să apuce și cum să-l scoată. L-a învărtit încolo-încoace, în sus, în jos, până, în sfârșit, se văzu cu el afară. Îl puse în spinare, băgă capul în colacul mare și veni cu el acasă, ca de la nuntă. Îl aduse până la poartă...

În sat hămăiau câinii, ba ici, ba colo mugea câte o vacă, ca înainte de cutremur, fiindcă – luate de la locul lor și aduse pe la case – nu știau ce se întâmplă cu oamenii! Ilie Cosor se opri în poartă cu trombonul și-și ascuți auzul: satul foșnea, dar într-un fel ciudat, parcă sub pământ, în adânc, pe ascuns, și preocupat – fiecare aparte, și toți împreună, ca șoarecii în paie.

Lăsa trombonul din spinare, îl sprijini de poartă și se gândi: cum să-l treacă în ogradă? Pe porțiță – nu încape, nu intră. Iar poarta mare era încuiată cu un lacăt, cheia de la care trebuia s-o caute două săptămâni, fiindcă poarta mare nu fusese deschisă de astă-iarnă, când a adus o căruță de vreascuri de la pădurar – luate pentru un borcan de vin „Căpșună albă” sau „Noah”, cum îi spusese brigadierul de la vii, care îi dăduse cărlige, și de a cărui miroznă flutură din cap și pădurarul!

Să arunce trombonul peste gardul înalt nu se hotărî, fiindcă putea să se desfacă, harabaua! Toți ai casei dormeau. N-a putut și Varvara lui – toanta! – să se ducă și să apuce și ea o vacă, sau măcar niște foi de ardezie de pe acoperișul grajdului – s-a culcat odată cu găinile! Măcar o tigaie să fi luat de la casa mulgătoarelor! Oglinda, măcar, s-o fi scos de la lavoarul mulgătoarelor!

Trombonul era nou, nu-i vorbă, dar Ilie Cosor nu era muzicant și începu să se gândească: ce-o să facă cu el? Avea doi băieți, mărișori de-acu, dar voia să-i facă mecanizatori pe amândoi, că la colhoz, în anii de la urmă, mecanizatorii erau ce erau! Achipui cu buricele degetelor alama de la pâlnia mare a instrumentului și-și zise: poate să iasă ceva din el! Dar ce?...

Un tunet de nu departe, de peste deal, se rostogoli asupra satului și se opri în pâlnia trombonului-bas. Ceva gros, ca un răget de buhai scos din grajd la o „clientă” adusă din sat, se răzbi în pâlnia de alamă a trombonului. Ilie Cosor se cutremură, amuți de tot – voise să-i strige Varvarei, peste gard, să vină, să-i dea averea pe care puse mâna și el. Acum stătea și-și venea în fire. A doua bubuitură nu-l sperie. Și atunci, luă hotărârea – cu ajutorul pantalonilor! Cu ajutorul lor aducea grâu și răsărită de la fățare, când era numit, câteodată, paznic. Își scoase pantalonii și când colo: n-avea chiloți! Îi dase Varvarei la spălat, iar alții de schimb nu avea, fiindcă nu aducea magazinul din sat de trei ani nici chiloți, nici cizme de iarnă: numai sutiene nr. 12 pentru femei, pentru care cu greu se găsea clientelă. A rămas Ilie Cosor gol, în schimb își legă un crac al pantalonilor de un covrig al trombonului, îl sui pe vârful gardului, apoi începu să-i dea drumul de partea cealaltă, în ogradă. Și, când colo, auzi: bună seara! Lângă el stătea fosta lui profesoară de geografie: venea de la soră-sa, care era bolnavă.

— Bună seara... încercă Ilie Cosor să-și acopere păcatele cu o mână.

Fosta lui profesoară de geografie tot timpul îl certa că nu poate să indice cu arătătorul pe hartă unde e Africa!

— De ce ești dezgolit, ca în Africa? șugui bătrâna profesoară.

— Știți, Serafima Florinovna, iaca la noi a fost împărțirea averii și mi s-a nimerit haramul ăsta, și nu știu cum să-l dau peste gard...

— Păi, ăsta este un instrument muzical, și nu haram! zise profesoara.

— Dar eu tot haram îi zic, că-i mare al dracului!

— Dar de ce l-ați cumpărat dacă nu vă convine?!

— Mi-a căzut! Au împărțit colhozul și mie atâta mi-a rămas!...

— Dar când s-a făcut împărțirea? mai întrebă ea.

— Astă-noapte... am auzit de la cumătrul meu, că nu eram acasă. Aș fi apucat altceva, nu-s eu mai prost ca alții!

— Am auzit vânzoleală prin sat, dar nu știam ce se întâmplă... a spus bătrâna profesoară și a plecat, la a treia casă de la Ilie Cosor.

— Paștele mă-sii! șopti apăsător Ilie, trebuia să mă vadă și asta dezgolit! Tot timpul mă certa că nu știu unde-i Africa! Fa Varvară! strigă el de peste gard. Dar n-o așteptă pe soție-sa. Îi dădu drumul „gospodăriei” peste gard, în ogradă.

— Fa Varvară! Paștele mă-tii! mai strigă Ilie, și Varvara îl auzi. Veni și se opri lângă gard.

— Ce-i, Ilie, ce-i asta, ce fel de butoi, de unde l-ai luat?!

— Butoi!... Pune mâna încetișor pe el. De ce nu te-ai dus și tu să pui mâna pe o vacă?

— Unde să pun mâna, de unde vacă?! întrebă nedumerită soție-sa.

— S-a împărțit colhozul! A apucat astă-noapte cine și ce-a putut! Și tu ai dormit ca o curcă!... și o mai înjură o dată.

— Iar cu asta ce-ai adus, ce-o să facem?

— Îl punem, deocamdată, undeva să nu bată la ochi, că-i nou, lucește! Pe urmă, vedem ce facem...!

L-au dus în cotețul de găini – ca să nu bată la ochi.

Peste o zi și două nopți, găscă și-a făcut cuib în pâlnia mare a trombonului.

— Măi Ilie, îi spuse a treia zi soția, știi că găscă noastră și-a făcut cuib în pâlția cea a trombonului, cum îi zici tu. Nu scotea pui de câțiva ani!

— Păi, fa Varvară, numai o dată ți-am spus eu că orice lucru e bun pentru ceva!... Dacă am fost proști și am dormit!... Dar las'că, în noaptea ce vine, am să scot asfaltul din drum și-am să-mi fac cărare de asfalt până în fundul grădinii, spre closet. Dacă-i împărțire – împărțire să fie!

*Alexei Marinaț, student la Universitatea din Chișinău,
cu câteva luni înainte de arest. Fotografie din anul 1946*

Alexei Marinat în prima poză de după eliberarea din lagăr. Anul 1954

Moartea pe grămada de grâu

Se întorcea pe partea stângă – avea sub el o mie de tone de grâu. Se întorcea pe partea dreaptă – avea sub el o mie de tone de grâu.

Dormea pe grămada de grâu de pe fățare. Venise președintele colhozului, adică al „asociației”, cum îi spun acum, dar tot colhozul „Drumul spre lumină” a rămas.

— Hai, moș Toma, la fățare, ai să păzești grâul colhozului până vom găsi niște cumpărători...

Moș Toma era cel mai potrivit pentru a păzi grămada de grâu de pe fățarea ce se afla la vreo 10 kilometri de sat. În primul rând, era un om cinstit pe care puteai să te bizui. În al doilea rând, trăia singur, nu avea pe nimeni în casă, nici pe lângă casă: câteva găini i le furaseră din coteș cei mai harnici... De-un singur lucru se interesă moș Toma:

— Poate măcar pentru lucru ăsta o să-mi plățiți? Al doilea an nu primesc pensia!

— Ei lasă, moș Toma, chiar acu te-ai găsit și mata cu pensia! îl dojeni președintele. Iaca, o să vindem grâul și-ți vom da pensia...

— Și pe aceea din anul trecut?! tresări de bucurie moș Toma.

— Și pe cea din anul trecut, și pe cea din anul ăsta. Iaca, vom găsi cumpărători la grâul ăsta și ne vom achita.

— Măcar o pâine să-mi fi luat de la magazin... dar nu am niciun ban, se jelui moș Toma.